

РІШЕННЯ

розширеного засідання Антикризого штабу стійкості економіки в умовах
воєнного стану, Правління УСПП

м.Київ

27.10.2023 р.

27 жовтня 2023 року за участі представників профільних Комітетів, фракцій і депутатських груп Верховної Ради України, КМУ, органів місцевого самоврядування, Національної академії наук України, структурованих об'єднань та організацій промисловців, підприємців, роботодавців, профспілок, об'єднаних територіальних громад проведено чергове розширене засідання Антикризого штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану та Правління УСПП.

Розглянуто наступні питання:

- I. Інформація щодо стану виконання рішень Антикризого штабу, прийнятих за підсумками попередніх засідань.**
- II. Щодо нагальних потреб забезпечення виробничої потужності промисловості будівельних матеріалів в контексті Плану відновлення України від наслідків війни (Указ Президента України №266/2022).**

I. Під час розгляду питання щодо стану виконання рішень Антикризого штабу, прийнятих за підсумками попередніх засідань учасниками засідання відзначалось:

1. Перетікання збройного опору російському агресору у стадію боротьби на виснаження ресурсів, відволікання уваги провідних країн на нові військові загрози внаслідок загострення регіональних конфліктів у світі загострює питання нарощування власних ресурсів для збільшення рівня економічної самодостатності України в умовах війни як безальтернативний шлях до перемоги.
2. В умовах, коли наступного року Україна потребуватиме понад 42 млрд доларів зовнішньої фінансової підтримки аби закрити дефіцит бюджету, пошук джерел забезпечення такого обсягу коштів має супроводжуватися чітким визначенням у плані дій Уряду на 2023 рік (як невід'ємний додаток до Державного бюджету) пріоритетів відновлення економіки, експортного потенціалу, покращення ділового середовища для стимулювання економічної діяльності, ефективності державного апарату тощо.
3. Як і зазначалося у попередніх рішення Антикризого штабу, **потребує організаційного та змістовного посилення по секторальних напрямках діяльність Національної ради з відновлення України від наслідків війни, створеної відповідно до Указу Президента від 21.04.2022 № 266/2022 р., зокрема з підготовки Плану відновлення.**
4. В рамках підготовки Плану України (Ukraine Facility), остаточна структура та ідеологія якого продовжує дискутуватися в Уряді

(задекларований термін готовності листопад 2023 року), зберігається невизначеність щодо пріоритетів фінансової підтримки окремих секторів української економіки, врахування потреб місцевих громад щодо формування джерел доходів місцевих бюджетів через розвиток промислового виробництва, конкретизації та впровадження проектно-програмного механізму підтримки приватного сектору тощо.

5. Правління Національного банку України ухвалило рішення з 27 жовтня 2023 року встановити облікову ставку на рівні 16% (попередній показник 20%). Проте це наразі навряд чи позначиться на збільшенні кредитування, оскільки фактично рівні ставок за операціями НБУ з банками, зокрема за тримісячними депозитними сертифікатами та кредитами рефінансування залишаються на тому ж рівні, відповідно 20% та 22%.

Разом з тим, проблема доступу бізнесу до фінансових ресурсів залишається надто актуальною. За поточної монетарної політики банківська система в Україні, частка державних банків у якій складає понад половини, і надалі не матиме потреби вдаватися до суто ринкових інструментів забезпечення зростання активів, зокрема через кредитування.

Чинні програми державної підтримки бізнесу (більш масштабною залишається «Доступні кредити: 5-7-9%») на практиці спрямовані здебільшого на антивоєнні цілі, наразі мають обмежений вплив для збільшення інвестування. На процес освоєння державної допомоги впливають процедурні узгодження. Так, з моменту реалізації програми з надання безповоротної державної допомоги суб'єктам господарювання у формі грантів на створення або розвиток переробних підприємств з понад 2000 заявок було погоджено 23% грантів, з яких фактично профінансовано близько 17% грантів.

6. Внаслідок неузгоджених дій, відсутності координації лишаються нерозв'язаними низка принципів питань (порушувалися під час попередніх засідань АШ), що заважатимуть процесам відновлення в окремих секторах економіки:

- Ризики невизначеності умов та гарантій інвестування у будівництво, що виникли внаслідок вичерпання нормативних термінів підписання Президентом України законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності» (№ 5655) на тлі відсутності консенсусу у найбільш зацікавлених сторін щодо застосування його норм на практиці та критики європейських партнерів України вказаного проекту.
- Потребує доопрацювання та додаткового міжвідомчого погодження механізм передачі даних юридичними особами до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

За результатами розгляду першого питання учасниками засідання Антикризисового штабу пропонується:

1. КМУ

З метою створення умов для збільшення власними ресурсами розвитку економіки додати до Державного бюджету План дій Уряду на 2024 рік, з подальшим узгодженням наявних механізмів підтримки суб'єктів економічної діяльності з пріоритетами проектно-програмного підходу інструментів фінансової підтримки ЄС через механізм Ukraine Facility в рамках Плану України на 2024-2027 роки.

2. КМУ, Верховна Рада України

З метою наближення до європейського законодавства та надання майбутнім вітчизняним та іноземним інвесторам гарантій при використанні їх інвестицій для будівництва в нашій країні сучасної економіки, інфраструктури та створення гідних умов життя для громадян України визначитись з можливим форматом доопрацювання базового нормативного-правового акту у сфері містобудування, який має зберегти прогресивні норми законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності» (№ 5655).

3. КМУ

Вжити заходів для узгодження процедур цілісного впровадження послуги з формування, подання та здійснення реєстрації інформаційних повідомлень **юридичними особами** даних про пошкоджений/знищений об'єкт для внесення до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, отримання відповідних витягів з цього реєстру тощо.

4. Підготувати звернення до керівництва НБУ щодо необхідності впровадження адекватних механізмів грошово-кредитної політики, здатних в умовах нарощування дефіциту державного бюджету та збільшення залежності від зовнішньої підтримки сприяти підвищенню стійкості економіки через активізацію кредитування бізнесу.

5. Підтримати необхідність прийняття змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків за умов тимчасового запровадження для банків збільшеної ставки податку на прибуток підприємств, що має зберегти стимули для розвитку банківського сектору, зокрема його залучення до більш активного кредитування в інтересах забезпечення стійкості економіки України в умовах війни. Спрямувати відповідне звернення на адресу керівництва Верховної Ради України, профільного Комітету, фракції та депутатські групи.

II. Щодо нагальних потреб забезпечення виробничої потужності промисловості будівельних матеріалів в контексті Плану відновлення України від наслідків війни (Указ Президента України №266/2022).

Відсоток використання виробничих потужностей діючих підприємств галузі знаходиться в межах 10-60%, завдяки чому деякі з них опинились на межі банкрутства. Консолідовані показники роботи підприємств галузі свідчать про зростання витрат на логістику у 4-6 разів; на електроенергію у понад 2 рази. Суттєвою проблемою галузі є втрата кваліфікованих спеціалістів.

Додатковим фактором тиску на ринок є також допуск імпортних будматеріалів на ринок України без належного контролю їх якості, що у тому числі веде до подальшого погіршення стану торговельного балансу.

Суттєво ускладнює забезпечення відбудови будівельними матеріалами відсутність у державних органів влади достовірних даних щодо відпускних та роздрібних цін на будматеріали, даних щодо наявності товарних запасів будівельних матеріалів та виробів, у тому числі - придатних для використання у оборонній сфері (оскільки наявні бази цін не дозволяють відокремити ціни виробників від цін посередників, а також не забезпечують контролю документів, що підтверджують якість продукції, легальність її походження тощо).

Низка ключових товарних груп (*віконне скло, сода, пластифікатори, фарбувальні пігменти, дорожні бітуми тощо*) або не виробляється, або у дуже обмеженій кількості виробляються в Україні.

Вирішення проблем галузі ускладнюється відсутністю офіційної галузевої платформи для діалогу бізнесу та влади. Єдиний профільний галузевий інститут (ДП "НДІБМВ") знаходиться під загрозою приватизації, що паралізує його роботу. В Мінінфраструктури проблемами галузі займається лише відділ надання будівельної продукції на ринку, що, разом із незначною кількістю співробітників ДІАМ, опікується впровадженням 305 регламенту Євросоюзу в Україні.

Впровадження вказаного регламенту також наразі стикається із багатьма труднощами, а попередня система національного забезпечення якості будівельних матеріалів й виробів фактично не працює, що містить значні ризики учасникам будівельного ринку.

В результаті підготовки до впровадження 305 регламенту із 35 груп товарів лабораторіями, акредитованими для контролю якості будівельних матеріалів та виробів за європейськими нормативними документами за 305 регламентом, охоплюється лише 16 (при цьому за 305 регламентом за кожною групою товарів в країні має бути щонайменше дві лабораторії для забезпечення можливостей перевірки результатів випробувань). Відсутня акредитована лабораторія для проведення пожежних випробувань відповідно до вимог 305 регламенту. Також відсутній орган оцінки відповідності, який перевірятиме видані за кордоном сертифікати. Фактично паралізована робота із гармонізації європейських стандартів на будівельні матеріали та вироби.

Так добровільність сертифікації будматеріалів на відповідність нормативному документу, за якому їх виготовлено (ДСТУ, ТУ) більшість виробників сприймає як можливість взагалі не проводити жодних випробувань, окрім санітарно-гігієнічних та пожежних.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» ринковий нагляд за якістю будматеріалів, що має здійснювати ДІАМ, наразі заморожений, що вже призвело до зростання обсягів фальсифікату будматеріалів (в першу чергу - сухих будівельних сумішей).

Окремими завданням для промисловості будматеріалів України в контексті підготовки до відбудови є ресайклінг відходів руйнації у будівельні матеріали та виробу, оскільки нормативна база (ДСТУ) та наукові дослідження в цій сфері відсутні, а орієнтовні обсяги таких відходів наближаються до 100 млн.куб.метрів.

Потребує вирішення питання фінансування відновлення та розвитку виробничої бази промисловості будматеріалів України, особливо у Північному, Східному та Південному регіонах (оскільки саме в цих регіонах очікуються найбільші обсяги відбудови, а виробничих потужностей галузі внаслідок російської агресії фактично не залишилось).

За підсумками обговорення, учасниками АШ пропонується:

1. Фонд держмайна

З метою відновлення виробничих потужностей підприємств промисловості будматеріалів України внаслідок військових дій забезпечити проведення ефективної приватизація підприємств галузі, що знаходяться в управлінні ФДМУ за умов збереження діючого профілю та засобів, що забезпечують наявні виробничі потужності.

2. АРМА

З метою відновлення роботи підприємств з виробництва будматеріалів, що знаходяться в розпорядженні АРМА, забезпечити визначення критеріїв відбору та джерел фінансування реалізація інвестиційних проектів із відновлення, модернізації і розширення існуючих виробничих потужностей та побудови нових підприємств галузі, у тому числі у складі індустріальних парків.

3. Мінекономіки, Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України

Опрацювати питання зі встановлення критеріїв щодо локалізації виробництва будматеріалів, що будуть використовуватись у проектах відновлення, при проведенні відповідних тендерів

4. Мінекономіки

Сприяти організації експорту будівельних матеріалів та виробів вітчизняного виробництва (до початку масштабного відновлення), зокрема через участь у міжнародних виставках та з використанням платформи «allbiz».

5. КМУ

Опрацювати питання щодо розповсюдження програми «Є-оселя» на індивідуальне житлове будівництво

6. З метою необхідності розширення сировинної бази галузі

6.1 КМУ

Опрацювати питання щодо визначення джерел фінансування та технічних і кадрових ресурсів для розмінування кар'єрів у деокупованих та прифронтових регіонах України

6.2 Фонд держмайна

Сприяти найскорішій приватизації кар'єрів, що знаходяться у розпорядженні ФДМУ, із збереженням їх основного виду діяльності та виробничих потужностей.

6.3 Держгеонадра

З метою створення вторинного ринку спецдозволів на користування надрами опрацювати питання щодо підготовки нормативно-правових механізмів примусового викупу приватизованих ділянок кар'єрів видобувними підприємствами

7. Зважаючи на необхідність збільшення потужностей щодо транспортування сировини та готової продукції галузі залізницею

АТ «Укрзалізниця»

Опрацювати питання із надання дозволу підприємствам промисловості будівельних матеріалів на використання власних локомотивів та вагонів за межами підприємства з метою транспортування сировини та готової продукції

8. Задля забезпечення якості імпортних будівельних матеріалів та виробів, що надходять у вільний обіг на ринок України

8.1 ДІАМ, Мінінфраструктури

Розробити процедури обов'язкових випробувань в Україні або визнання іноземних протоколів випробувань та сертифікатів якості для будівельних матеріалів та виробів іноземного виробництва

8.2 ДІАМ, Мінінфраструктури

З метою забезпечення впровадження 305 регламенту ЄС відповідно до Закону України «Про надання будівельної продукції на ринок» розглянути питання щодо створення сучасної лабораторії, здатної проводити випробування усього спектру продукції за європейськими та вітчизняними методиками лабораторії (із залученням профільних науково-дослідних, зокрема ДП "НДІБМВ", та структурованих організацій виробників будматеріалів).

8.3 Мінінфраструктури

Вжити заходів з термінового розблокування роботи щодо гармонізації європейських стандартів на будівельні матеріали та вироби

9. НААУ

Здійснити аналіз економічної обґрунтованості цін на акредитацію лабораторій та системи контролю якості роботи акредитованих лабораторій

10. З метою забезпечення планування процесів відновлення та оцінки укладених угод із закупівлі будматеріалів та виробів для процесів відновлення

ДП «НДІБМВ» із залученням профільних асоціацій виробників будматеріалів

Опрацювати підготувати пропозиції із формування електронної бази цін на будівельні матеріали та вироби підтвердженої якості (відпускних та роздрібних), її наповнення та адміністрування. Впровадження системи “Transparent Building Contract”

11. *ДІАМ, Мінекономіки*

Опрацювати питання щодо необхідності поновлення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану у сфері виробництва будматеріалів.

12. Мінекономіки, Мінінфраструктури

Вжити заходів з розробки нормативної, наукової та технічної бази ресайклінгу відходів руйнації у будівельні матеріали та вироби за такими напрямками:

12.1. Проведення наукових досліджень з питань асортименту, сфери застосування, вимог до сировини, показників якості, методів випробування будівельних матеріалів та виробів, виготовлених з відходів руйнації.

12.2. Розробка та затвердження ДСТУ з питань асортименту, сфери застосування, вимог до сировини, показників якості, методів випробування будівельних матеріалів та виробів, виготовлених з відходів руйнації.

12.3. Видання загальнодоступного каталогу вторинних будівельних матеріалів та виробів з відходів руйнації із описом технології їх виробництва.

12.4. Створення експериментального заводу із виготовлення будівельних матеріалів та виробів з відходів руйнації.

13. *Антикризовому штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану*

З метою подальшої організації та здійснення моніторингу реалізації зазначених вище заходів, проведення фахових консультацій з органами влади утворити окрему експертну раду з питань збереження та розвитку потенціалу промисловості будматеріалів України, забезпечення їхньої якості та безпечності.

**Президент УСПП,
Співголова Національної тристоронньої
соціально-економічної ради**

А.К.Кінах